

به نام خدا

اخلاق مدیران در رهبران آموزشی

تألیف:

دکتر مریم تقوایی یزدی

دانشیار و عضو هیأت علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد ساری

دکتر گلاره محقق دقیق

دکتری مدیریت کارآفرینی آموزش عالی و مدرس دانشگاه

نشر ساوالان

سرشناسه	: تقوایی یزدی، مریم؛ ۱۳۵۳
عنوان و نام پدیدآور	: اخلاق حرفه‌ای در رهبران آموزشی، نویسندگان: مریم تقوایی یزدی، گلاره محقق دقیق
مشخصات نشر	: ساوالان، ۱۳۹۹
مشخصات ظاهری	: ۲۱۶ ص،
شابک	: 978-622-6778-37-4
وضعیت فهرست‌نویسی	: فیبا
موضوع	: رهبری آموزشی — اخلاق حرفه‌ای
موضوع	: رهبری آموزشی — جنبه‌های اخلاقی
موضوع	: مدیران — اخلاق حرفه‌ای
موضوع	: اخلاق حرفه‌ای — جنبه‌های مذهبی — اسلام
شناسه اروده	: محقق دقیق، گلاره، ۱۳۶۰ -
شماره پیگ	: ۲۱۳۹۵۸۴
رده‌بندی کنگره	: LB1779
رده‌بندی دیویی	: 174/9
شماره کتاب‌شناس ملی	: ۷۳۰۰۲۵۱

نشر ساوالان

اخلاق حرفه‌ای در رهبران آموزشی

نویسندگان: دکتر مریم تقوایی یزدی، دکتر گلاره محقق دقیق

نوبت و تاریخ چاپ: اول، ۱۳۹۹

تایپ و صفحه‌آرایی: شادی اکبری

ISBN: 978-622-6778-37-4

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۶۷۷۸-۳۷-۴

قیمت: ۴۸۰۰۰۰ ریال

تیراژ: ۱۰۰ نسخه

تعداد صفحات: ۲۱۶

آدرس: روبروی دانشگاه تهران، پاساژ فروزنده، واحد ۲۱۴، نشر ساوالان؛ تلفن: ۶۶۹۵۱۹۴۳

www.savalane.com

کدپستی: ۱۳۱۴۷۴۳۹۸۹

فهرست مطالب

۱	پیشگفتار
۵	فصل اول: مفاهیم نظری اخلاق
۵	مفاهیم نظری اخلاق
۵	اهداف آموزشی
۶	مقدمه
۶	مفهوم اخلاق
۹	تکوین اخلاق
۱۱	مکاتب اخلاق و مدل‌های آن
۱۱	اخلاق وظیفه‌گرایی
۱۲	اخلاق نتیجه‌گرایی
۱۲	اخلاق فضیلت‌محور
۱۲	اخلاق از دیدگاه اسلامی
۱۵	سیر روند شکل‌گیری اخلاق در سازمان
۱۸	مشکلات اخلاقی در سازمان
۲۱	علل رفتارهای غیر اخلاقی
۲۲	پیامد عدم توجه به اخلاق در سازمان
۲۶	دو لغزشگاه در مسیر رشد اخلاقی سازمان‌ها
۲۶	الف) پارادایم حق و تکلیف
۲۶	ب) آفت تحویلی‌نگری
۲۷	پیامد اخلاقی
۳۱	معیارهای اخلاقی در سازمان‌ها
۳۱	مصالح عامه

۳۲	مصلح قانونی
۳۳	مصلح شخصی
۳۴	مصلح سازمانی
۳۴	مصلح حرفه‌ای
۳۵	آثار مثبت اخلاق کار
۳۵	توجه به اهمیت ذینفعان
۳۶	افزایش سود و مزیت رقابتی
۳۷	افزایش پندگانی
۳۸	کاهش هزینه های ناشی از کنترل
۳۸	بهبود روابط با مشتریان جو تفاهم و کاهش تعارضات
۳۹	افزایش تعهد و مسئولیت پذیری بیشتر کارکنان
۴۰	افزایش مشروعیت سازمان و اقدامات آن
۴۱	خلاصه
۴۲	خودآزمایی
۴۳	فصل دوم: مبانی اخلاق حرفه‌ای
۴۳	مبانی اخلاق حرفه‌ای
۴۴	اهداف آموزشی
۴۴	مقدمه
۴۵	مفهوم اخلاق حرفه‌ای
۴۷	ضرورت و ترویج اخلاق حرفه‌ای
۴۸	ویژگی‌های حرفه
۴۹	واژه اخلاق
۴۹	اخلاق فردی
۵۰	ویژگی‌های اخلاق حرفه‌ای
۵۰	افراد دارای اخلاق حرفه‌ای
۵۱	منشور اخلاقی
۵۳	آثار فراسازمانی اخلاق حرفه‌ای
۵۳	مزیت وجود اخلاق حرفه‌ای
۵۳	اخلاق حرفه‌ای اسلامی

۵۴	مبانی نظری اخلاق حرفه‌ای در اسلام
۵۶	ترویج اخلاق
۵۷	عوامل بنیادین اخلاق حرفه‌ای
۵۸	ترویج اخلاق حرفه‌ای در سازمان
۵۹	وظایف مدیران در اخلاقی کردن سازمان
۶۰	عوامل روان‌شناختی اخلاق حرفه‌ای
۶۱	اخلاق حرفه‌ای در سازمان های آموزشی
۶۴	اخلاق حرفه‌ای در مؤسسات
۶۵	مسکلات و موانع اخلاق حرفه‌ای
۶۵	ارزش‌مندی برای حل مسأله محوری
۶۶	غفلت عوامل تأثیرگذار بر اخلاق حرفه‌ای
۶۶	عوامل تأثیرگذار بر اخلاق حرفه‌ای
۶۷	مفهوم تحولی‌نگری
۷۰	پیشگیری و درمان تحولی‌نگری
۷۱	خلاصه
۷۲	خودآزمایی

۷۳	فصل سوم: کلیاتی پیرامون رهبری
۷۳	کلیاتی پیرامون رهبری
۷۳	اهداف آموزشی
۷۴	مقدمه
۷۵	مفهوم رهبری
۷۷	تعریف رهبری
۸۰	تفاوت مدیریت و رهبری
۸۵	ویژگی‌های رهبر
۹۱	اهمیت رهبری در سازمان
۹۳	اهمیت و مفهوم خودرهبری
۹۵	استراتژی‌های خودرهبری
۹۵	استراتژی‌های رفتارمحور
۱۰۳	استراتژی‌های پاداش طبیعی

۱۰۴	استراتژی‌های الگوی تفکر سازنده
۱۰۷	چالش‌های رهبری در سازمان‌ها
۱۰۹	ماهیت سبک رهبری
۱۱۰	خلاصه
۱۱۱	خودآزمایی
۱۱۳	فصل چهارم: رشد اخلاق حرفه‌ای در سازمان‌ها
۱۱۳	اخلاق حرفه‌ای در سازمان‌ها
۱۱۴	اهداف آموزشی
۱۱۴	مقدمه
۱۱۵	تعریف اخلاقیات
۱۱۶	کاربردی نمودن اخلاق: رفتار افراد و گروه‌ها
۱۱۷	مدیران در برابر مسئولیت‌ها و تعهدات اجتماعی
۱۱۸	ایجاد اصول اخلاقی
۱۱۸	اصول و معیارهای مسایل اخلاقی
۱۲۱	موانع رشد اخلاق حرفه‌ای در سازمان‌ها
۱۲۱	مسایل اخلاقی سازمان
۱۲۳	احکام اخلاقی
۱۲۳	ملاک‌های اخلاق
۱۲۶	نسبت اخلاق و قانون
۱۲۶	اخلاق در ورطه عمل
۱۲۷	موانع رشد اخلاق حرفه‌ای در بنگاه‌ها و مؤسسات
۱۳۵	اخلاق حرفه‌ای؛ ضرورتی برای سازمان
۱۳۶	عوامل بنیادین اخلاق حرفه‌ای
۱۳۶	الف. استقلال حرفه‌ای اخلاق علمی
۱۳۶	ب. خودفهمی حرفه‌ای
۱۳۶	ج. عنینت‌گرایی، بی‌طرفی و عدم جانب‌داری
۱۳۶	د. فراتر رفتن از مفهوم معیشتی
۱۳۷	غفلت از عوامل تأثیرگذار بر اخلاق حرفه‌ای
۱۳۸	ضرورت رعایت اخلاق حرفه‌ای در سازمان‌ها

۱۳۹	خلاصه
۱۳۹	خودآزمایی
۱۴۱	فصل پنجم: اخلاق حرفه‌ای مدیران اسلامی
۱۴۱	اخلاق حرفه‌ای مدیران اسلامی
۱۴۱	اهداف آموزشی
۱۴۲	مقدمه
۱۴۵	مفاهیم نظری اخلاق کار مدیران
۱۴۸	برپاوردن ربط، افزایش جو تفاهم و کاهش تعارضات
۱۴۹	افزایش تعهد و اولویت‌پذیری بیشتر کارکنان
۱۵۱	افزایش مشورت، رعایت الزمان و اقدامات آن
۱۵۶	چارچوب مفهومی من اخلاق حرفه‌ای مدیران اسلامی
۱۵۷	علم اخلاق در اسلام
۱۶۲	ویژگی‌های نظام اخلاقی اسلام
۱۶۳	ضرورت توجه به اخلاق با رویکرد اسلامی
۱۶۷	ابعاد اخلاق اسلام
۱۶۸	روش اخلاقی اسلام
۱۶۹	رویکردهای مختلف در اخلاق اسلامی
۱۷۰	اخلاق کار و اخلاق اسلامی
۱۷۱	خلاصه
۱۷۲	خودآزمایی
۱۷۳	فصل ششم: اخلاق حرفه‌ای رهبران آموزشی
۱۷۳	اخلاق حرفه‌ای رهبران آموزشی
۱۷۴	اهداف آموزشی
۱۷۴	مقدمه
۱۷۵	علم اخلاق
۱۷۶	اصول اخلاقی انسانی
۱۷۸	ضرورت علم اخلاق
۱۷۸	اهمیت اخلاق حرفه‌ای در آموزش عالی

۱۸۰	جایگاه اخلاق در دانشگاه
۱۸۱	مفهوم شایستگی اخلاقی
۱۸۲	عناصر کلیدی شایستگی اخلاقی
۱۸۲	مهارت‌های اخلاقی
۱۸۳	نگرش اخلاقی در سازمان
۱۸۴	شایستگی اخلاقی مدیران
۱۸۶	مدل ارزش‌های انسانی
۱۸۷	مدل همدلی، ارزش‌های شخصی و پنج عامل شخصیت
۱۸۷	مضامین اخلاقی
۱۸۸	تحول شناختی اخلاقی
۱۸۹	رشد اخلاقی
۱۹۰	رویکردهای قضاوت اخلاقی
۱۹۱	قضاوت اخلاقی با رویکرد مدل فرهنگی
۱۹۲	تصمیم‌گیری اخلاقی
۱۹۳	سیاست‌ها و تصمیم‌گیری اخلاقی
۱۹۵	خلاصه
۱۹۵	خودآزمایی
۱۹۷	منابع
۱۹۷	فارسی
۲۰۴	انگلیسی

پیشگفتار

یکی از دغدغه‌های اصلی مدیران برجسته و کارآمد سازمان‌های پیشرو، تلاش جهت ایجاد بستر مناسب برای رشد و تعالی سرمایه‌های انسانی است. این مدیران با ترویج مفاهیم و رعایت موازین اخلاقی تلاش دارند فضای جدیدی از تعهد و رسالت سازمانی تعریف نمایند. در همین راستا توجه به مفاهیم اخلاق حرفه‌ای و پایبندی به آن به‌عنوان یکی از اصلی‌ترین الزامات سازمان‌ها تعریف و تبیین شده است. اخلاق حرفه‌ای، یکی از زمینه‌های دانش مدیریت به‌شمار می‌رود؛ اما همه نظریه‌های مدیریت نسبت به اخلاق سازمانی موضع‌گیری یکسانی ندارند. اخلاق حرفه‌ای مجموعه‌ای از اصول و استانداردهاست که رفتار افراد و گروه‌ها را تعیین می‌کند. درواقع، اخلاق حرفه‌ای، یک‌سری فرایندهای ذهنی بر فکر و جهت‌یابی دارد و یک فرایندهایی نیز برای تحقق این اندیشه‌ها. به عبارتی اخلاق حرفه‌ای، یک چگونگی زیستن و چگونگی رفتار کردن در یک تخصص و در یک محیط تخصصی اعم از فردی و سازمانی را تعیین می‌کند.

از اواخر قرن بیستم میلادی تاکنون طرح موضوعات اخلاقی و مسئولیت اجتماعی در دانشکده‌های مدیریت از یک‌سو و بنگاه‌ها از سوی دیگر بیش از پیش مورد توجه قرار گرفته است. در این زمینه با توجه به هم راستایی این موضوعات با الزامات توسعه پایدار، مجامع علمی نیز حساسیت بیشتری در اجرای این مفاهیم در سازمان‌ها به عمل آورده‌اند. مجله فورچون به‌عنوان یکی از معتبرترین مراجع رده‌بندی شرکت‌ها، از سال ۲۰۰۵ به بعد در رتبه‌بندی ۵۰۰ بنگاه برتر جهان، میزان تعهد آن‌ها به مسایل اخلاقی و مسئولیت‌های اجتماعی را به‌عنوان یکی از معیارهای سنجش و رتبه‌بندی خود قرار داده است، طبیعتاً در مسئولیت‌های سازمانی که خود ریشه در مسئولیت‌های اخلاقی دارد، راز ماندگاری، بقاء و توسعه سازمان‌ها در گرو رعایت مسایل اخلاقی است. اخلاق حرفه‌ای، سلسله واکنش‌ها و رفتارهای مقبول و پذیرفته شده است

که بخش‌های مهمی از آن‌ها در تخصص‌های مختلف از سوی سازمان‌ها و مجامع تخصصی، صنفی و حرفه‌ای برای مطلوب بخشی به روابط اجتماعی، به‌صورت آیین‌نامه و قانون می‌آید؛ لکن اولاً همه اخلاق حرفه‌ای را نمی‌توان در قالب‌های رسمی تعریف کرد و ثانیاً نمی‌توان همه ابعاد اخلاق سازمانی و یا حرفه‌ای را از اخلاق فردی، شغلی و یا کار تفکیک نمود.

توجه به ابعاد مختلف اخلاق حرفه‌ای و آموزش مدیران و کارشناسان با رویکرد توسعه و تقویت مبانی فرهنگ سازمانی یکی از الزامات جهت ایجاد تعامل سازنده بین کلیه ذی‌نفعان می‌باشد. در این راستا تأکید بر ویژگی‌های اخلاق حرفه‌ای مانند صداقت، تعهد، عدالت و انصاف، وفاداری، پاسخگویی، شفافیت، دوری از فساد، رعایت ارزش‌ها و هنجارهای اجتماعی تنها بخش‌هایی از این مفاهیم برجسته را نمایان می‌کند.

رویکرد اخلاقی می‌تواند به‌عنوان فضیلت‌گرایانه فضای سالم، شفاف و عاری از بی‌عدالتی را در سازمان‌ها ایجاد می‌کند و کمک می‌کند تا در رویارویی با معضلات اخلاقی، صرفاً احکام و فضیلت‌های اخلاقی ملاک عمل قرار نگیرد. در این زمینه تدوین منشور اخلاقی یکی از گام‌های مؤثر در ایجاد و توسعه مبانی علمی اخلاق حرفه‌ای بر اساس رویکرد فضیلت‌گرایانه می‌باشد. این منشور کمک می‌نماید تا ابعاد مختلف اخلاق حرفه‌ای از حوزه فردی، سازمانی و اجتماعی مورد توجه قرار گیرد و تعهد و التزام مدیران و کارکنان، رعایت اصول و قواعد اخلاقی جلب نماید. ذکر این نکته ضروری است که اخلاق حرفه‌ای باید به‌عنوان یک رویکرد استراتژیک مورد توجه مدیران ارشد سازمان‌ها باشد تا بتوان با اتخاذ تصمیمات منطقی و خردمندانه جهت تعالی سرمایه‌های انسانی همت گماشت. بنابراین، برای توسعه مفاهیم اخلاقی نیازمند نگرش سیستمی هستیم که تمامی ابعاد و اجرای مفاهیم اخلاقی را مورد ابعاد منظر قرار دهیم. بی‌توجهی و یا کم‌توجهی به این رویکرد در مقام تبیین و تحلیل مسایل اخلاقی آسیب‌های جدی به سازمان وارد می‌کند.

امید است با مطالعه این کتاب ارزشمند مدیران، صاحب‌نظران، محققان، استادان و دانشجویان بتوانند ضمن ارتقاء دانش علمی خود در حوزه اخلاق حرفه‌ای در رهبران آموزشی، نسبت به جاری‌سازی آن در زندگی شخصی، سازمانی و اجتماعی خود همت گمارند و شاهد ترفیع رفتارهای عالمانه و اخلاقی در مناسبات حرفه‌ای و اجتماعی باشیم.